

Az elárvult rajztoll

1980 decemberében elhunyt Vinkler László
festőművész.

Vajon mennyit árul el egyetlen rajz a művészpálya gazdagságából, egy ember-élet szövevényes útjából? Egyetlen rajz a sok száz műalkotásból felidézheti-e Vinkler László emberi alakját, művészetének sokszínűségét? Hiszem, hogy igen, mert minden rajzában, mint cseppben a tenger, ott munkált alkotói habitusának, tehetségének, világokat átfogó filozófikus gondolkodásának lényege. A bravúros rajztudás, a szürrealisztikus látásmód, a jelképi törekvés, a világ kétarcúságának összeszikkasztása.

Apollon és Dionüszosz kései unokája volt Vinkler László. Számára a görög mitológia Európa folklórja, az a tiszta forrás, mely máig érvényes modelleket buzogtatott föl. A mitológia nyelvének gazdag és bő képi tartalma — vallotta — azért nem veszett el az évszázadok során, mert nem alapított, dogmatikus vallás alakjai és jelentései voltak, hanem a természet, illetve az emberi természet lényegének, tulajdonságainak megjelenései. E világképben Dionüszosz nemcsak istenalak, hanem az elpusztíthatatlan élet hordozója, Apollon pedig az ettől elválaszthatatlan szellemi lét, harmóniaigény. S mindahányan ugyanannak a világnak különböző megnyilvánulási formái. Számára a mitológia, mely Kerényi Károly baráti közelségében lett kimeríthetetlen és örök vadászterülete, olyan művek megalkotására készítették, mint a Trója, Európa elrablása, Aphrodité születése, Oidipus tragédiája, Antigone és Iszméné, Odüsszeusz és Phenelopé, Elektra és Oresztész. S hogy mennyire nem földhözragadt illusztrációk voltak e művek, bizonyítják például az utóbbi alkotások, melyek szinte filmszerűen, Bergman Jelenetek egy házasságból című művére utalva korunk emberi kapcsolatait is vallatóra fogták. Így vált korszerű művé ecsetje, krétája, tolla nyomán a görög mitológia, mint ősi népművészet.

Vinkler sokszínű művész volt. Klasszikus hagyományokon nevelődött, vonzódott Cézanne és Picasso művészetéhez, nagyszerű portrékat készített, végigjárta az izmusok iskoláit, de sosem felejtette el, hogy mindig ugyanazt a valóságot kell XX. századi művészként visszatükröznie. Analízis és szintézis dinamikus szellemi folyamatai erősödtek és gyengültek föl pályája során, hol a „Minden egész eltörött...” érzése kívánczolt vászonra, máskor, életének utolsó, termékeny időszakában a rend felé kapaszkodás, a fehérben kiteljesedő szintézis vált meghatározóvá. Egy olyan generáció tagja volt, amellyel igencsak mostohán bánt az élet, de külön utakat járva is legjobbjai — mint Amerigo Tot, Bencze László, Tóth Menyhért, Iván Szilárd, Szabó Vladimír, László Gyula — egyetemes értéket tudtak teremteni. Ebben egyenrangú társuk Vinkler is.

Ecsettel a kezében halt meg egy készülő kép előtt. Mintha csak a következő ecsetvonáson töprengene, mintha már a kész művet képelné maga elé. Bizonyosság, még volt mit mondania számunkra. Sok száz tanítványának, sok-sok ezer tisztelőjének, ismerősének, akiket mágnesként vonzott töprengő jelleme, csöndességében is meggyőző érvelése, hatalmas tudása, nyitott személyisége. Hatalmas anyag maradt utána, melyet rendezni, feldolgozni és közkinccsé tenni már ránk testált feladat.

Vinkler László meghalt. De a vonal még mindig mintha futna a papír hófennsíkján...

T. L.

VINKLER LÁSZLÓ RAJZA